

PLANSZE BECKA

■ Adam Dudzic, Aldona J. Ploch

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE

Wydawnictwo C. H. BECK

PLANSZE BECKA

Prawo międzynarodowe publiczne

W sprzedaży:

M. Stepaniuk

**PRAWO MIĘDZYNARODOWE. TESTY,
PYTANIA, ODPOWIEDZI, t. 8**

Testy Aplikacyjne

P. Daranowski, J. Połatyńska (red.)

**PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE.
WYBÓR ORZECZNICTWA**

P. Filipek, B. Kuźniak

**PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE.
TESTY, KAZUSY, TABLICE, SŁOWNIK**

Repetytoria Becka

J. Barcik, T. Srogosz

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE

Akademia Prawa

A. Zawadzka, A. Łazowski

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE

Podręczniki Prawnicze

EP www.edukacjaprawnicza.pl

www.sklep.beck.pl

■ Adam Dudzic, Aldona J. Ploch

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE

Wydawnictwo C.H. BECK
Warszawa 2011

Redakcja: Aneta Flisek

Projekt okładki: Robert Rogiński

© Wydawnictwo C.H. Beck 2011

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: PageGraph
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-2582-8

ISBN e-book 978-83-255-2583-5

Spis treści

Przedmowa	_____	XI
Wykaz ważniejszych skrótów	_____	XIII
Wykaz literatury	_____	XV
Rozdział I.	Zagadnienia podstawowe	_____ 1
Tabl. 1.	Spółeczność międzynarodowa	_____ 3
Tabl. 2.	Prawo międzynarodowe publiczne – pojęcie	_____ 4
Tabl. 3.	Prawo międzynarodowe publiczne – działy	_____ 5
Tabl. 4.	Prawo międzynarodowe publiczne – specyfika	_____ 6
Tabl. 5.	Prawo międzynarodowe publiczne – rozwiązywanie sporów	_____ 7
Tabl. 6.	Prawo międzynarodowe publiczne – sankcje	_____ 8
Tabl. 7.	Prawo międzynarodowe a prawo wewnętrzne	_____ 9
Tabl. 8.	Historia prawa międzynarodowego – starożytność	_____ 10
Tabl. 9.	Historia prawa międzynarodowego – średniowiecze	_____ 11
Tabl. 10.	Historia prawa międzynarodowego – od średniowiecza do XVIII w.	_____ 12
Tabl. 11.	Historia prawa międzynarodowego – XIX–XX w.	_____ 13
Tabl. 12.	Historia prawa międzynarodowego – I poł. XX w.	_____ 14
Rozdział II.	Źródła prawa międzynarodowego	_____ 15
Tabl. 1.	Źródła prawa międzynarodowego	_____ 16
Tabl. 2.	Zwyczaj międzynarodowy – podstawa obowiązywania	_____ 17
Tabl. 3.	Akty jednostronne – pojęcie	_____ 18
Tabl. 4.	Akty jednostronne – rodzaje	_____ 19
Tabl. 5.	Orzecznictwo sądów – pojęcie	_____ 21
Tabl. 6.	Doktryna – pojęcie	_____ 22
Tabl. 7.	Ogólne zasady prawa uznane przez narody cywilizowane – pojęcie	_____ 23
Tabl. 8.	Uchwały organów organizacji międzynarodowych – pojęcie	_____ 24
Tabl. 9.	Umowa międzynarodowa – pojęcie	_____ 25
Tabl. 10.	Umowa międzynarodowa – regulacje prawne	_____ 26

Tabl. 11.	Umowa międzynarodowa – podział ze względu na treść	27
Tabl. 12.	Umowa międzynarodowa – podział ze względu na cechy formalno-prawne	28
Tabl. 13.	Umowa międzynarodowa – budowa	30
Tabl. 14.	Umowa międzynarodowa – procedura zawarcia	33
Tabl. 15.	Umowa międzynarodowa – przestrzeganie umów	35
Tabl. 16.	Umowa międzynarodowa – interpretacja umów	36
Tabl. 17.	Umowa międzynarodowa – nieważność	37
Tabl. 18.	Umowa międzynarodowa – wygaśnięcie	38
Rozdział III.	Podmioty prawa międzynarodowego	39
Tabl. 1.	Podmioty prawa międzynarodowego – pojęcie	40
Tabl. 2.	Podmioty prawa międzynarodowego – rodzaje	41
Tabl. 3.	Państwo – pojęcie	42
Tabl. 4.	Państwo – sposoby powstania	43
Tabl. 5.	Państwo – podział ze względu na strukturę	44
Tabl. 6.	Państwa złożone – podział historyczny	45
Tabl. 7.	Państwa złożone – podział współczesny	46
Tabl. 8.	Państwo – podział ze względu na ograniczoną zdolność do czynności prawnych w stosunkach międzynarodowych	47
Tabl. 9.	Państwa zależne – pojęcie i podział	48
Tabl. 10.	Minipaństwa – pojęcie	49
Tabl. 11.	Państwa trwale neutralne – pojęcie	50
Tabl. 12.	Organizacje międzynarodowe – podmiotowość	51
Tabl. 13.	Naród – podmiotowość	52
Tabl. 14.	Osoby fizyczne i prawne – podmiotowość	53
Tabl. 15.	Stolica Apostolska – podmiotowość	54
Tabl. 16.	Uznanie międzynarodowe – pojęcie	55
Tabl. 17.	Uznanie międzynarodowe – podmioty	56
Tabl. 18.	Uznanie międzynarodowe – rodzaje	57
Tabl. 19.	Uznanie międzynarodowe – państwo	58
Tabl. 20.	Uznanie międzynarodowe – rząd	59
Tabl. 21.	Uznanie międzynarodowe – powstańcy	60
Tabl. 22.	Uznanie międzynarodowe – strona wojująca	61
Tabl. 23.	Uznanie międzynarodowe – naród	62
Tabl. 24.	Odpowiedzialność międzynarodowa państwa – koncepcje	63
Tabl. 25.	Odpowiedzialność międzynarodowa państw – źródła	64
Tabl. 26.	Odpowiedzialność międzynarodowa państwa – rodzaje	65
Tabl. 27.	Odpowiedzialność międzynarodowa państwa – formy	66
Rozdział IV.	Terytorium w prawie międzynarodowym	67
Tabl. 1.	Terytorium – pojęcie	68
Tabl. 2.	Terytorium – rodzaje	69
Tabl. 3.	Ochrona integralności terytorium państwowego – akty prawne	70
Tabl. 4.	Terytorium państwa – skład	71
Tabl. 5.	Zwierzchnictwo terytorialne – pojęcie	72
Tabl. 6.	Zwierzchnictwo – ograniczenia	73

Tabl. 7.	Terytorium państwowe – nabycie	74
Tabl. 8.	Terytorium państwowe – utrata	75
Tabl. 9.	Granica – pojęcie	76
Tabl. 10.	Granica – rodzaje	77
Tabl. 11.	Granica – delimitacja	78
Tabl. 12.	Granica – demarkacja	79
Tabl. 13.	Nienaruszalność granic – akty prawne	80
Tabl. 14.	Rzeka międzynarodowa – pojęcie	81
Tabl. 15.	Obszary morskie – klasyfikacja	82
Tabl. 16.	Obszary morskie wchodzące w skład terytorium państwowego	83
Tabl. 17.	Obszary morskie podlegające ograniczonej jurysdykcji lub suwerenności państw	84
Tabl. 18.	Obszary morskie poza granicami jurysdykcji państw	85
Tabl. 19.	Międzynarodowe kanały i cieśniny morskie	86
Tabl. 20.	Kanały morskie	87
Tabl. 21.	Cieśniny morskie	88
Tabl. 22.	Obszary podbiegunowe	89
Tabl. 23.	Przestrzeń powietrzna	90
Tabl. 24.	Przestrzeń kosmiczna	91
Rozdział V.	Ludność w prawie międzynarodowym	93
Tabl. 1.	Obywatelstwo – pojęcie	94
Tabl. 2.	Obywatelstwo – nabycie	95
Tabl. 3.	Obywatelstwo – utrata	96
Tabl. 4.	Bezpaństwowość – pojęcie i status	97
Tabl. 5.	Uchodźstwo – pojęcie i status	98
Tabl. 6.	Cudzoziemcy – pojęcie	99
Tabl. 7.	Cudzoziemcy – zasady traktowania	100
Tabl. 8.	Cudzoziemcy – ograniczenia praw	101
Tabl. 9.	Azyl	102
Tabl. 10.	Ekstradycja	103
Tabl. 11.	Ochrona praw człowieka – pojęcie	104
Tabl. 12.	Ochrona praw człowieka – akty prawne	105
Tabl. 13.	Ochrona poszczególnych grup	106
Tabl. 14.	Prawa kobiet – źródła prawa	107
Tabl. 15.	Prawa dzieci – źródła prawa	108
Tabl. 16.	Prawa mniejszości – źródła prawa	109
Tabl. 17.	Kontrola przestrzegania praw człowieka	110
Rozdział VI.	Organizacje międzynarodowe	111
Tabl. 1.	Organizacje międzynarodowe	112
Tabl. 2.	Systematyka organizacji międzynarodowych	113
Tabl. 3.	Cechy i działalność organizacji międzynarodowych	114
Tabl. 4.	Funkcje regulacyjne organizacji międzynarodowych	115
Tabl. 5.	Funkcje kontrolne organizacji międzynarodowych	116
Tabl. 6.	Funkcje operacyjne organizacji międzynarodowych	117
Tabl. 7.	Organy organizacji międzynarodowych	118

Tabl. 8.	Procedury głosowania w organizacjach międzynarodowych	119
Tabl. 9.	Rodzaje członkostwa w organizacjach międzynarodowych	120
Tabl. 10.	Typy organizacji międzynarodowych	121
Tabl. 11.	Organizacje rządowe	122
Tabl. 12.	Organizacje pozarządowe	123
Tabl. 13.	Organizacje transnarodowe	124
Tabl. 14.	Organizacja Narodów Zjednoczonych	125
Tabl. 15.	Cele Organizacji Narodów Zjednoczonych	126
Tabl. 16.	Struktura organizacyjna ONZ	127
Tabl. 17.	Organy ONZ – Zgromadzenie Ogólne	128
Tabl. 18.	Rada Bezpieczeństwa	129
Tabl. 19.	Organy ONZ. Rada Gospodarczo-Społeczna i Rada Powiernicza	130
Tabl. 20.	Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości	131
Tabl. 21.	Sekretariat ONZ	132
Tabl. 22.	Członkostwo w ONZ – I.	133
Tabl. 23.	Członkostwo w ONZ – II.	134
Tabl. 24.	Organizacje wyspecjalizowane	135
Tabl. 25.	Reforma ONZ – I.	136
Tabl. 26.	Reforma ONZ – II.	137
Tabl. 27.	Organizacje regionalne	138
Rozdział VII.	Prawo dyplomatyczne i konsularne	139
Tabl. 1.	Początki pojęcia prawa dyplomatycznego – I.	140
Tabl. 2.	Początki pojęcia prawa dyplomatycznego – II.	141
Tabl. 3.	Kodyfikacja prawa dyplomatycznego – I.	142
Tabl. 4.	Kodyfikacja prawa dyplomatycznego – II.	143
Tabl. 5.	Misje specjalne	144
Tabl. 6.	Stosunki dyplomatyczne	145
Tabl. 7.	Korespondencja dyplomatyczna – noty dyplomatyczne	146
Tabl. 8.	Ustanowienie stosunków dyplomatycznych – I.	147
Tabl. 9.	Ustanowienie stosunków dyplomatycznych – II.	148
Tabl. 10.	Zakończenie misji dyplomatycznej	149
Tabl. 11.	Funkcje misji dyplomatycznej	150
Tabl. 12.	Skład misji dyplomatycznej	151
Tabl. 13.	Klasy szefów misji dyplomatycznej	152
Tabl. 14.	Korpus dyplomatyczny	153
Tabl. 15.	Przedstawiciel dyplomatyczny a państwo przyjmujące	154
Tabl. 16.	Przywileje i immunitety dyplomatyczne	155
Tabl. 17.	Teorie uzasadniające przywileje i immunitety	156
Tabl. 18.	Nietykalność osobista	157
Tabl. 19.	Immunitety – I.	158
Tabl. 20.	Immunitety – II.	159
Tabl. 21.	Stosunki konsularne	160
Tabl. 22.	Misje konsularne	161
Tabl. 23.	Konsul zawodowy a konsul honorowy	162
Tabl. 24.	Funkcje misji konsularnych – I.	163

Tabl. 25.	Funkcje misji konsularnych – II. _____	164
Tabl. 26.	Precedencja. <i>Exequatur</i> _____	165
Tabl. 27.	Przywileje i immunitety konsularne _____	166
Tabl. 28.	Ochrona urzędników konsularnych i ich wolności _____	167
Tabl. 29.	Europejska Konwencja o funkcjach konsularnych _____	168
Tabl. 30.	Bilateralne umowy konsularne _____	169
Tabl. 31.	Funkcjonariusze międzynarodowi _____	170
Tabl. 32.	Organy dyplomatyczne _____	171
Rozdział VIII.	Pokojowe załatwienie sporów _____	173
Tabl. 1.	Spór międzynarodowy _____	174
Tabl. 2.	Konflikt międzynarodowy _____	175
Tabl. 3.	Źródła i przyczyny sporów i konfliktów międzynarodowych _____	176
Tabl. 4.	Sposoby regulowania sporów międzynarodowych _____	177
Tabl. 5.	Środki rozwiązywania sporów międzynarodowych – środki dyplomatyczne _____	178
Tabl. 6.	Środki rozwiązywania sporów międzynarodowych – środki sądowe – arbitraż _____	179
Tabl. 7.	Metody sądowe rozstrzygania sporów międzynarodowych: Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – I. _____	180
Tabl. 8.	Metody sądowe rozstrzygania sporów międzynarodowych: Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – II. _____	181
Tabl. 9.	Metody sądowe rozstrzygania sporów międzynarodowych: Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza _____	182
Tabl. 10.	Metody sądowe rozstrzygania sporów międzynarodowych: Europejski Trybunał Praw Człowieka _____	183
Tabl. 11.	Rozwiązywanie sporów międzynarodowych a procedury Karty NZ – I. _____	184
Tabl. 12.	Rozwiązywanie sporów międzynarodowych a procedury Karty NZ – II. _____	185
Tabl. 13.	Rozwiązywanie sporów międzynarodowych a środki nacisku – I. _____	186
Tabl. 14.	Rozwiązywanie sporów międzynarodowych a środki nacisku – II. _____	187
Rozdział IX.	Prawo konfliktów zbrojnych _____	189
Tabl. 1.	Prawo konfliktów zbrojnych _____	190
Tabl. 2.	Kodyfikacja prawa konfliktów zbrojnych _____	191
Tabl. 3.	Normy prawa wojennego w przeszłości _____	192
Tabl. 4.	Konwencje haskie – I. _____	193
Tabl. 5.	Konwencje haskie – II. _____	194
Tabl. 6.	Pakt Ligi Narodów – ograniczenia prawa do wojny _____	195
Tabl. 7.	Pakt Brianda–Kelloga – uroczyste wyrzeczenie się wojny _____	196
Tabl. 8.	PONZ – bezwzględny zakaz wojny agresywnej _____	197
Tabl. 9.	Umowy międzynarodowe a konflikty zbrojne _____	198
Tabl. 10.	Umowy międzynarodowe a konflikty zbrojne – Akt końcowy KBWE _____	199

Tabl. 11.	Rokowania rozbrojeniowe – I.	200
Tabl. 12.	Rokowania rozbrojeniowe – II.	201
Tabl. 13.	Pojęcie agresji w prawie międzynarodowym	202
Tabl. 14.	Pojęcie agresji w rozumieniu ONZ	203
Tabl. 15.	Konflikt zbrojny międzynarodowy	204
Tabl. 16.	Konflikt zbrojny niemiędzynarodowy	205
Tabl. 17.	Rozpoczęcie wojny – charakterystyka	206
Tabl. 18.	Reguły wojny morskiej	207
Tabl. 19.	Reguły wojny powietrznej	208
Tabl. 20.	Typowe reguły dla wojny lądowej	209
Tabl. 21.	Naturalność wojenna	210
Tabl. 22.	Ochrona ludności cywilnej	211
Tabl. 23.	Jeńcy wojenni. Kombatanci	212
Tabl. 24.	Ochrona jeńców wojennych	213
Tabl. 25.	Zbrodnie wojenne	214
Tabl. 26.	Partyzanci	215
Tabl. 27.	Ruch oporu	216
Tabl. 28.	Niedozwolone środki i metody walki	217
Tabl. 29.	Niedozwolone środki i metody walki – ludność cywilna	218
Indeks rzeczowy		219

Przedmowa

Opracowanie „Prawo międzynarodowe publiczne. Plansze Becka”, które oddajemy do rąk Czytelników jest w swym założeniu próbą systematycznej i treściwej prezentacji najważniejszych zagadnień z zakresu prawa międzynarodowego publicznego, począwszy od ogólnego zarysu problematyki w ujęciu teoretycznym, po kwestie szczegółowe. Przyjęta w opracowaniu forma plansz ma uczynić przyswojenie i powtórzenie materiału z zakresu prawa międzynarodowego praktycznym i skutecznym. Głównymi adresatami publikacji będą Studenci, dlatego przy jej tworzeniu staraliśmy się zwrócić uwagę na to, jakie problemy mają największe znaczenie w problematyce prawa międzynarodowego publicznego, nie unikając kwestii szczegółowych, często skomplikowanych i niejednoznacznych. W tym kontekście zaznaczyć należy, że przyjęta forma plansz nie pozwoliła na ustosunkowanie się do kwestii spornych czy problematycznych, dlatego w większości opieraliśmy się na rozwiązaniach dominujących w doktrynie i literaturze.

Biorąc pod uwagę powyższe, podkreślić należy, że niniejsze opracowanie nie pretenduje do roli pozycji, która może zastąpić tradycyjny podręcznik czy wykład przedmiotu: prawo międzynarodowe publiczne. W zamierzeniu naszym staraliśmy się oddać Czytelnikom książkę, która ma pomóc w usystematyzowaniu, pogłębieniu i uzupełnieniu posiadanej wiedzy poprzez syntetyczne i porównawcze ujęcie problematyki, co jest wynikiem naszych doświadczeń w pracy dydaktycznej.

Mamy nadzieję, że nasza publikacja spotka się z przychylnym i życzliwym przyjęciem w pełni zdając sobie sprawę z wszelkich ograniczeń, jakie niesie ze sobą wybrana forma niniejszego opracowania.

Autorzy

Warszawa, kwiecień 2011

Wykaz ważniejszych skrótów

ASEAN	Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej
CENTO	Organizacja Paktu Centralnego
EFTA	Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu
ECSC	Europejska Wspólnota Węgla i Stali
EUROATOM	Europejska Wspólnota Energii Atomowej
EWG	Europejska Wspólnota Gospodarcza
GO	organizacje rządowe
IBRD	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju
IDA	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju
IMF	Międzynarodowy Fundusz Monetarny
IMO	Międzynarodowa Organizacja Morska
ITU	Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny
KBWE	Konferencja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
KPM	Komisja Prawa Międzynarodowego
LAFTA	Zrzeszenie Wolnego Handlu Ameryki Łacińskiej
MKCK	Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
MTS	Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości
NATO	Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego
NGO	organizacja pozarządowe
NZ	Narody Zjednoczone
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
OJA	Organizacja Jedności Afryki
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPA	Organizacja Państw Amerykańskich
RP	Rzeczpospolita Polska
RWPG	Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej
STSM	Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej
UNCITRAL	Komisja Narodów Zjednoczonych do Spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego
UNCITAD	Konferencja Narodów Zjednoczonych do Spraw Handlu I Rozwoju

Wykaz ważniejszych skrótów

UNESCO _____	Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wychowania, Nauki i Kultury
UNICEF _____	Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom
UNIDO _____	Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju Przemysłu
UE _____	Unia Europejska
WHO _____	Światowa Organizacja Zdrowia
WNP _____	Wspólnota Niepodległych Państw

Wykaz literatury

Podręczniki

- Wł. Czaplński, A. Wyrozumska*, Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe, wyd. 2, Warszawa 2004,
- R. Bierzanek, J. Symonides*, Prawo międzynarodowe publiczne, wyd. 8, Warszawa 2005,
- St. Nahlik*, Prawo międzynarodowe i stosunki międzynarodowe, wyd. 2, Kraków 1981,
- M. Frankowska*, Prawo traktatów, Warszawa 1997,
- S. Sawicki, W. Góralczyk*, Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie, wyd. 13, Warszawa 2009.

Zbiory orzecznictwa

- K. Kocot, K. Wolfke*, Wybór dokumentów do nauki prawa międzynarodowego, Wrocław-Warszawa 1976,
- A. Łazowski*, Prawo międzynarodowe publiczne, Zbiór przepisów, Kraków 2003,
- A. Przyborowska-Klimczak*, Prawo międzynarodowe publiczne. Wybór dokumentów, wyd. 2, Lublin 2008.

Rozdział I.

Zagadnienia podstawowe

Tabl. I. Społeczność międzynarodowa

